

SARS e kgakola Foramo ya Dikgwebo tse Kgolo ho ntlafatsa bolekane le ho kgothaletsa boikobelo

24 Pudungwana 2025 — Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS) di kgakotse Foramo ya Dikgwebo tse Kgolo (Foramo) semmuso, ka ho kopanya ba bang ba balefalekgetho ba bohlokwa naheng ho tswa makaleng a fapaneng. Karolo ena yohle ya Kgwebo e Kgolo le ya Matjhaba (L&IB) ka kopanelo e bile le kabelo ya R600 billion selemong sa ditjhelete sa 2024-2025. Foramo ena ke ya pele ho tse ngata tse ileng tsa tshwarwa ho phatlalla le balefalekgetho ba Kgwebo e Kgolo mme ke karolo ya katoloso ya dipuisano tsa rona tsa tshebeletso e ntlafaditsweng.

Foramo ena ke karolo ya maikemisetso a mawala a SARS a ho kgothaletsa boikobelo ka boithaopo le ho ntlafatsa dikamano le balefalekgetho ba baholohadi ba tsa kgwebo Afrika Borwa. Ka ho theha sethala sena, SARS e tsamaisana le ditlwaello tsa matjhaba, tsa ho beha ka pele dipuisano le tshebedisano le dikgwebo tse kgolo.

Katamelo ya SARS e itshetlehile hodima tlhakisetso, nnetefaletso, le bobebe. Mokgatlo o sebetsa ka katamelo le dikgwebo tse kgolo hore boikobelo e be ntho e sa rarahanang, ha ka lehlakoreng le leng ho ntse ho sebetsanwa le taolo ya tse ka bakang kotsi le ho shebana le ho se ikobebe.

Ka motjha wa dikarolwana, SARS e fana ka tshebeletso e fapaneng le e hlophiseditsweng ho arabela ditlhoko tse ikgethang tsa balefalekgetho bana. Mofuta wa dipuisano le ona o nkela hloohong tse ikgethang tse ka bakang kotsi lekaleng le itseng. O boela o fana ka tshebeletso e tshwanang mekgahlelong e meng ya balefalekgetho moo boemo bo tshwanang.

Bohareng ba dipuisano tsena tsa SARS le dikgwebo tse kgolo ke tshebedisano. SARS e sebetsa mmoho le dikhampani tsena, ho bapa le mmotlolo wa dikamano, ho nnetefatsa hore ho na le tsela e hlakileng ya dipuisano mmoho le tharollo e potlakileng ya ditaba ka thuso ya Mophethahatsi wa Dikamano. Ka ho theha dintlha tsena tse lepehang tsa boikopanyi, SARS e kgontsha dikgwebo tikolohong ena e fetohang kapele ya dijithale, monyetla wa ho tobana le dikgathatso tsa bona kapele le ka ho phethahala. Ka lebaka la botshopodi ba merero ya kgwebo, SARS e sebetsa ka katamelo le dikgwebo tsena mmoho le baeletsi ba tsona ba lekgetho ho nolofatsa le ho tla ka ditharollo tsa diphephetso tse amanang le lekgetho. Tshebedisano ena e tebisa kutlwisiso, e ahe ho tshepana le ho ntlafatsa bolekane pakeng tsa SARS, dikgwebo mmoho le baeletsi ba tsona.

Mme Natasha Singh, Hlooho ya L&IB o buile ka kgutlotharo eo e leng motheo wa kamano le dikgwebo tse kgolo, o kentseng baahi, ditlalaente le basebetsimmoho. O boletse hore *"Puisano e mahlahlaha e pakeng tsa bakgathatema bana ba bohlokwa ba bararo e kopanya matsapa a boikobelo ka boithaopo bo thusang ho aha mmuso o*

nang le bokgoni molemong wa baahi ba ona, ha ka lehlakoreng le leng e arabela kapele ditlhoko tsa kgwebo ka tshehetso ya basebetsi ba fapaneng le ba ikemiseditseng".

Boitlamo bona ba bolekaneng bo toboketswa ka ho hlaka ke Khomishenara ya SARS Edward Kieswetter, ya itseng: *"Boikobelo ba nnete ba tefo ya lekgetho ha se bo hatellwang empa bo wela tlasa kutlwisiso ya hore mehlodi ya ditjhelete e tliswang ke sena e bebofatsa tsa ikonomi le ditshebeletso tsa thekolohelo – haholoholo ho ba kotsing ya ho utlwiswa bohloko. Boikobelo ke ba boithaopi ha bo tliswa ka tsela ya ho tshepana, boprofeshenale, puisano e thehilweng hodima boitshwaro bo botle mmoho le bolekaneng ba nnete."*

Ka ho sebetsa mmoho le ba nang le kabelo e kgolohadi mmoho le baeletsi ba bona, re aha mokgwatshebetso wa lekgetho o se nang boitwanelo feela, empa o kgonang ho arabela ditlhoko tsa setjhaba sa heso". O tlatsitse ka hore tsela ena ya bophelo ke yona a e tataisang tsela eo SARS e etsang dintho ka yona, e leng e behang tshebedisano, dipuisano tse bulehileng, mmoho le tlhomphano ho ba tse bohareng ba dikamano tsa yona le dikgwebo tse kgolo le baeletsi ba tsona.

Foramo ya Dikgwebo tse Kgolo e ikemiseditse:

- Ho dumella karolelano ya maikutlo le diphephetso ka tsela ya diforamo tse tsepameng tsa makala;
- Ho thusa LB&I ho fumana boithuto bo tebileng ba tsa ikhonomi, dikgatello tsa kgwebo le tsa lefatshe ka bophara tse amang dikgwebo tse kgolo;
- Ho hlahloba tshebetso le molemo wa ditshebeletso tseo LB&I e fanang ka tsona;
- Ho arolelana ka tse kgathatsang SARS mabapi le tse ka bakang kotsi ya boikobelo, meralo e leqhoko ya tsa lekgetho mmoho le diketsahalo tse seng molaong;
- Ho fana ka boetapele hodima diphetho tsa nnete tsa diphetoho tsa lekgetho; le
- Ho ntlafatsa dikamano pakeng tsa SARS le dikgwebo tse kgolo.

"Ka mokgwa o bonolo, Foramo e theha lepatlelo moo SARS le balefalekgetho ba itlhommeng pele ba ka rarollang diphephetso mmoho, karolelano ya boithuto, le ho kganna boqapi. Bolekane bona bo ntlafatsa botshepehi ba mokgwatshebetso wa rona wa lekgetho, bo tshehetsa kgolo ya dikgwebo, mme bo na le seabo botsitsong ba ditjhelete ba Afrika Borwa molemong wa bakgathatema kaofela" ho rialo Mong. Kieswetter.

Foramo e tla ba le dintlha tsa tataiso ya tshebetso mme e tla etsa qeto mabapi le hore dikopano di tla ba makgetlo a makae le ka moo mesebetsi ya Foramo e tlang ho phethwa ka teng.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ka kopo ikopanye le SARSMedia@sars.gov.za.